

AUTORITATEA HOTĂRĂRILOR CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI

Asist. univ. Gina Ignat, Universitatea “Dunărea de Jos” Galați

Rezumat

CEDO integrează pe deplin sfera drepturilor omului în sfera dreptului pozitiv și pune bazale protecției europene a drepturilor omului, oferindu-le indivizilor beneficiul unui control jurisdicțional al respectării drepturilor lor. Cu peste o mie de decizii la activ jurisprudența Curții europene a îmbogățit și îmbogățit Convenția, conferind efect deplin drepturilor proclamate de aceasta. Interpretată și aplicată de Curtea europeană, Convenția dă naștere dreptului CEDO, care se inspiră atât din sursa convențională, cât și cea a jurisprudenței.

Deși judecătorii de la Strasbourg, spre deosebire de cei de la Bruxelles, nu au dezvoltat nici un fel de doctrină cu privire la aplicabilitatea directă sau primordialitatea dreptului european al drepturilor omului, analiza rezoluțiilor Comitetului de miniștri demonstrează că autoritățile naționale se străduiesc să se conformeze jurisprudenței Curții europene. Acest fapt duce la creditarea doctrinei conform căreia hotărârile Curții ar fi înzestrate cu “autoritate de lucru interpretat”, “autoritatea proprie jurisprudenței Curții în măsura în care aceasta interpretează dispozițiile Convenției”.

1. Generalități

Protecția juridică a drepturilor omului a devenit după cel de al doilea război mondial o parte din ceea ce s-a numit “federalismul juridic european”. Ceea ce domină proiectul nu este atât simpla reconstrucție a unui spațiu democratic, cât mai ales acomodarea democrațiilor Europei continentale cu principiul preeminenței dreptului (*rule of law*).

Artizanii organizării europene de după război doreau un sistem de protecție efectiv și o constituționalizare garantată de un dublu control: la eșalon național prin Curți constituționale și instanțe judecătorești, iar la eșalon european printr-un tratat garantat de un organ supranațional, o jurisdicție obligatorie de natură constituțională.

Controlul de constituționalitate în sistemele de drept intern este astăzi generalizat în Europa și reprezintă un model original, sensibil diferit de controlul de constituționalitate american.

Curțile constituționale reprezintă un model original și pentru că exercită o serie variabilă de funcții, care exced controlului de constituționalitate propriu-zis.

Ceea ce trebuie subliniat este faptul că excepția de neconstituționalitate, o tehnică juridică prin care controlul se declanșează la cererea persoanelor fizice sau juridice care sunt afectate de o virtuală neconstituționalitate, reprezintă doar una dintre modalitățile de control.

În ciuda faptului că posedă Curți constituționale a căror misiune de bază este protecția drepturilor fundamentale, statele europene nu se pot dispensa (în măsura în care doresc ca principiul politic al preeminenței dreptului să rămână efectiv) de controlul european supranațional al drepturilor omului.

Nu o pot face, în primul rând, pentru că acesta se extinde și la protecția drepturilor omului în sistemele judiciare, în timp ce Curțile constituționale sunt limitate la controlul legislativ. În al doilea rând, deoarece controlul european pleacă de la o practică statală mult mai extinsă decât practica națională și de la o serie mult mai vastă de ipotetice conflicte între reglementări și exercițiul drepturilor. Ca o consecință a acestei diferențe de perspectivă, Curtea europeană este mult mai aptă să configureze conținutul normelor care, în general, sunt prezente atât în constituții, cât și în

Convenție. Faptul că în jurisprudența lor Curțile constituționale se raportează la jurisprudența Curții europene nu se datorează atât controlului supranațional al acesteia din urmă, cât faptului că ea posedă o experiență superioară în tranșarea contenciosului drepturilor omului.

2. Dreptul C.E.D.O

Drepturile și libertățile nu se pot dezvolta decât într-o societate democratică, al cărei cadru juridic are la bază principiile toleranței și al preeminenței dreptului. În acest context, Convenția Europeană a Drepturilor Omului compune drept instrument *sui generis*, căruia îi corespund un regim juridic obiectiv și o configurație a unei ordini juridice supranaționale, inspirată din sistemele constituționale naționale¹

Convenția a creat un adevărat cadru juridic privitor la protecția drepturilor și libertăților fundamentale pe care le protejează, cu valoare supranațională, dar bazat pe principiul subsidiarității, ceea ce presupune o repartizare a competențelor în acest domeniu între autoritățile naționale cu vocația de a asigura ele primele apărarea acestor drepturi și libertăți și instanța europeană, chemată să intervină numai atunci când aceasta nu se realizează pe deplin în cadrul sistemului național de drept în discuție².

C.E.D.O. integrează pe deplin sfera drepturilor omului în sfera dreptului pozitiv și pune bazele protecției europene a drepturilor omului, oferindu-le indivizilor beneficiul unui control jurisdicțional al respectării drepturilor lor. Cu peste o mie de decizii la activ jurisprudența Curții europene a îmbogățit și îmbogățit Convenția, conferind efect deplin drepturilor proclamate de aceasta. Interpretată și aplicată de Curtea europeană, Convenția dă naștere dreptului C.E.D.O., care se inspiră atât din sursa convențională, cât și cea a jurisprudenței.

Lansat de mișcarea Europeană, cu prilejul Congresului de la Haga din mai 1948, proiectul unei Convenții C.E.D.O. avea să se realizeze în cadrul Consiliului Europei. Convenția de la Roma din 4 noiembrie 1950 se caracterizează printr-un sistem de control revoluționar în mai multe privințe pentru dreptul internațional pe care îl instituie și căruia îi consacră peste jumătate din articolele sale.

Acest sistem are la bază noțiuni de garanție colectivă: după cum afirmă Curtea, Convenția creează “ nu doar o rețea de angajamente sinalagmatice bilaterale, ci și de obligații obiective care, potrivit preambulului său, beneficiază de o “garanție colectivă” (Irlanda contra Marii Britanii, 18. 01. 1978). Conform aceluiași Preambul, statele membre ale Consiliului Europei au obligația solidară de a păstra un patrimoniu comun de idealuri și tradiții politice, de respect al libertății și al preeminenței dreptului. Convenția este expresia acestui patrimoniu comun al democrațiilor occidentale și apare ca un instrument de armonizare minimală a dreptului intern al statelor contractante care-și păstrează propriile caracteristici de fond și de procedură, având ca obiectiv armonizarea sistemelor jurisdicționale în funcție de un sistem minim de protecție, pe care îl definește și pe care statele pot să îl depășească.

3. Competența contencioasă a Curții

Începând din 1 noiembrie 1998, sistemul de control al Convenției a dobândit putere deplină de constrângere: s-a constituit astfel un veritabil spațiu european de protecție jurisdicțională a drepturilor omului.

Aderarea la Convenție implică, prin ea însăși, recunoașterea competenței obligatorii a Curții, de vreme ce Convenția, amendată prin Protocolul 11, suprimă clauza facultativă de acceptare a jurisdicției Curții.

Art. 32 al Convenției stabilește în termeni forte largi competența *ratione materiae* a Curții: aceasta se extinde la toate cauzele referitoare la interpretarea și aplicarea Convenției și a protocoalelor sale adiționale.

¹ A.Gentimir, *Considerații referitoare la interpretarea autonomă a Convenției Europene a Drepturilor omului*, în *Dreptul*, nr. 10/2004, p.136.

² M.de Salvia, *Compendium de la CEDH, les principes directeurs de la jurisprudence relative a la Convention européenne des droit de l' homme*, vol. I, 2003, p.3, apud C. Bârsan, *Uniunea Europeană și Convenția Europeană a Drepturilor Omului : unitate sau dualitate în protecția europeană a drepturilor omului ?*, în *Revista Română de Drept Comunitar*, nr. 1/2003, p.20.

4. Soluția instanței

Convenția revizuită “judiciarizează” pe deplin procedura, încredințând numai Curții sarcina de a se pronunța, în diverse modalități, asupra fondului cauzelor, printr-o hotărâre a cărei semnificație trebuie precizată.

Soluționarea litigiului dedus judecării Curții are ca rezultat adoptarea unei hotărâri care trebuie motivată(art. 45).

Rolul primordial al Curții este acela de a statua în drept asupra pretensei violări a Convenției: constituie încălcare a dispozițiilor Convenției o decizie sau o măsură emanând de la un stat contractant?

Conform art. 41, decizia Curții “declară” compatibilitatea sau incompatibilitatea măsurilor naționale. Dispozițiile Convenției funcționează după sistemul judecăților declaratorii. Puterea sa de decizie este limitată la constatarea violării Convenției(exceptând problema reparării prejudiciului). Contenciosul drepturilor omului este un contencios al legalității, nu al anulării. Curtea nu poate anula decizia incriminată. Declarația de incompatibilitate pe care o pronunță Curtea nu antrenează *ipso facto* nevaliditatea actului ilicit: ordinea juridică internă are sarcina de a remedia violarea constatată.

În mod normal, soluția fondului este pronunțată de camera care statuează asupra admisibilității cererii, însă această atribuție poate reveni, în mod excepțional, și Marii Camere.

Formațiune jurisdicțională de drept comun, Camera are o competență de principiu pentru a se pronunța asupra violării Convenției și, dacă este cazul, asupra satisfacției echitabile.

Convenția revizuită conferă Marii Camere, cu titlu excepțional, competența de a se pronunța asupra cererilor, statale sau individuale, care îi sunt deferite fie ca urmare a faptului că o Cameră se desesizează în favoarea sa, fie ca urmare a faptului că una dintre părți face o cerere de retrimiteră a cauzei.

4.1. Desezizarea Camerei

În cadrul unei jurisdicții unice, Convenția preocupată să garantează unitatea jurisprudenței europene instituie posibilitatea desezizării Camerei în favoarea Marii Camere, care îndeplinește astfel rolul de formațiune jurisdicțională plenară, în acele cazuri în care cauza examinată ridică o problemă gravă de interpretare a Convenției sau a protocoalelor ori riscă să conducă la adoptarea unei soluții contrare jurisprudenței deja stabilite.

4.2. Reexaminarea cauzei.

Art. 43 organizează așa-numita procedură de “retrimiteră”: “ în termen de 3 luni de la data pronunțării unei hotărâri de către o cameră, orice parte în litigiu poate, în cazuri excepționale, să ceară retrimiteră cauzei în fața Marii Camere”.

5. Semnificația hotărârilor CEDO.

5.1. Efectele juridice ale hotărârilor Curții

Asemenea oricărui act jurisdicțional, hotărârile Curții Europene a Drepturilor Omului sunt înzestrate cu autoritate de lucru judecat. Hotărârea rămasă definitivă nu mai este susceptibilă de contestații sau modificări. Se impun aici două precizări:

Procedura reexaminării are drept consecință faptul că hotărârea Curții nu este imediat definitivă. Această hotărâre nu devine imediat definitivă și, pe cale de consecință, nici obligatorie decât în următoarele condiții: fie părțile își fac cunoscută, imediat după expirarea termenului de trei luni prevăzut pentru depunerea cererii de retrimiteră, intenția de a nu cere reexaminarea cauzei de către Marea Cameră; fie nu a fost formulată nici o cerere de retrimiteră la expirarea celor trei luni; fie s-a formulat o cerere de retrimiteră, dar a fost respinsă de colegiul de cinci judecători. Dacă cererea de reexaminare a fost acceptată de colegiul de cinci judecători, hotărârea definitivă va fi cea pronunțată de Marea Cameră. Numai hotărârea definitivă este publicată.

Caracterul definitiv al hotărârii nu reprezintă un obstacol pentru o eventuală cerere în revizuire sau în interpretare adresată Curții.

Procedura cererii în revizuire(art. 80 din Regulament) este deschisă oricărei părți în litigiu, în caz de descoperire a unui fapt nou de natură să exercite o influență decisivă asupra soluției deja pronunțate(termenul de sesizare a Curții este de șase luni de la dat când partea a avut cunoștința de

acest fapt). Curtea a pus accentul pe caracterul excepțional al procedurii de revizuire și pe necesitatea unei examinări stricte a admisibilității unei cereri în revizuire, poziție ce explică utilizarea rarisimă și, de cele mai multe ori, fără succes a revizuirii.

Cererea în interpretare(art. 79 din Regulament) poate fi făcută de oricare dintre părți, în termen de un an de la data pronunțării hotărârii, și trebuie să vizeze clarificarea de către Curte a sensului și forței uneia dintre deciziile sale anterioare fără a adăuga nimic la lucrul judecat.

În afara căilor de retractare enunțate mai sus, Regulamentul mai prevede și posibilitatea rectificării erorilor, termenul de formulare a unei cereri în acest sens fiind de 1 lună de la data pronunțării deciziei sau hotărârii³.

5.2. Forță obligatorie și neexecutorie

Potrivit articolului 46,§1(fostul art. 53 al Convenției), “Înaltele Părți contractante se angajează să se conformeze deciziilor pronunțate de Curte în litigiile la care ele sunt părți”. Autoritatea de lucru judecat este deci relativă și nu operează *erga omnes*: hotărârea nu obligă decât părțile în litigiu și numai pentru cazul soluționat. Hotărârile Curții constatând o violare a Convenției nu au valoare de titlu executoriu pe teritoriul statelor condamnate, după cum rezultă și din articolul 41(fostul art. 50) al Convenției: executarea acestor hotărâri depinde de respectivele state.

Curtea a afirmat în mod constant în jurisprudența sa caracterul declaratoriu al deciziilor sale, precizând că rămâne la latitudinea statului alegerea mijloacelor pe care le va utiliza în ordinea sa juridică internă pentru a se achita de obligația care îi revine conform articolului 53. Curtea refuză deci să fixeze consecințele ce rezultă din hotărârea sa. Statului îi incumbă o simplă obligație de rezultat: el trebuie să ia măsuri de natură să pună capăt violării constatate și să îndepărteze consecințele acesteia, dar are, în principiu, libertatea de alegere a mijloacelor la care va recurge pentru a atinge acest rezultat⁴.

Întrucât Curtea nu statuează *in abstracto* asupra compatibilității normei interne cu Convenția, ci doar asupra aplicării concrete a normei interne în ceea ce-l privește pe reclamant, statul este obligat să ia măsuri individuale care să corecteze respectiva violare, rămânând însă liber să ia măsuri generale care depășesc cadrul speței tranșate de aceasta. Cu toate acestea, Curtea pare să enunțe un principiu de “loialitate convențională”, izvorât din articolul 1 al Convenției, atunci când afirmă că „ rezultă din convenție, în special din articolul 1, că, prin ratificarea acesteia, statele contractante se angajează să procedeze în așa fel încât dreptul intern să fie compatibil cu Convenția”(Maestri contra Italia, 17 februarie 2004). Rezultă, pe cale de consecință, că trebuie să adopte măsuri de importanță generală în cazul în care violarea constatată își găsește originea direct în norma de drept intern⁵.

În cazul măsurilor individuale, obligația de *restitutio in integrum* implică adoptarea unor măsuri adecvate pentru repunerea lucrurilor în situația anterioară violării. Aceste măsuri sunt de diverse naturi - modificarea, anularea, revocarea actului juridic care a generat violarea(de exemplu, revocarea unei decizii de expulzare), reparația pecuniară, dacă aceasta se dovedește a fi modalitatea cea mai adecvată, în funcție de obiectul litigiului.

Există circumstanțe - în special în cazul violării articolelor 5, 6 sau 7 în materie penală - în care reexaminarea unei cauze sau redeschiderea unei proceduri judiciare se dovedesc a fi mijloacele cele mai eficiente, dacă nu chiar singurele, pentru a atinge acest obiectiv. Deși Convenția(art. 41) nu obligă statele să repună în discuție autoritatea de lucru judecat a unei decizii judecătorești interne pe care Curtea europeană a declarat-o incompatibilă cu Convenția, există state(Austria, Belgia, Danemarca, Luxemburg, Malta, Norvegia, Elveția) care au introdus în legislația lor internă proceduri *ad hoc* de reformare a unor asemenea decizii.

Curtea nu ezită să verifice, în temeiul art. 41(fostul art. 50), dacă exercitarea unei căi de atac în dreptul intern împotriva unei decizii judecătorești care a generat o violare constantă a

³ Hotărârea din 8 aprilie 2004, cauza tahsin Acar contra Turcia, tradusă și comentată de C.L.Popescu, în Pandectele Române, nr. 3/2004, p.103.

⁴ Curtea Europeană a Drepturilor Omului –Marea Cameră, Hotărârea din 8 aprilie 2004, Cauza Assanidze contra Georgia, tradusă și comentată de C.L.Popescu, în Pandectele Române, nr.4/2004, p.87-106.

⁵ Fr. Sudre, Drept european și internațional al drepturilor omului, Ed.Polirom, Iași, 2006, p.477

Convenției a constituit în sine o *restitutio in integrum* sau o reparație în întregime a prejudiciului suferit. Hotărârea distinctă, pronunțată în temeiul articolului 41, joacă astfel rolul unui instrument de control al executării, în dreptul intern, a hotărârilor pronunțate pe fondul cauzei.

În cazul măsurilor de ordin general, este de competența statului, mai ales atunci când violarea constatată rezultă pe cale mediată sau directă din existența unei norme legislative, să decidă abrogarea legislației sale, în vederea armonizării acesteia cu Convenția. Cu toate acestea, statul nu trebuie să amâne prea mult această adaptare legislativă, în caz contrar expunându-se riscului unei noi condamnări.

Practica recentă a Curții europene demonstrează că aceasta se desprinde cu dezinvoltură de litera articolului 46 atunci când afirmă că trebuie să se analizeze „ce consecințe pot fi deduse din articolul 46 al Convenției pentru statul pârât” (Broniowski contra Polonia, 22 iunie 2004, §192). Anticipând intrarea în vigoare a Protocolului nr. 14, Curtea europeană identifică în mod evident hotărârea Broniowski ca fiind o „hotărâre-pilot” și desprinde din aceasta consecințele referitoare la executarea sa, întrucât nu ezită să indice statului măsurile generale adecvate(și anume „realizarea efectivă și rapidă” a dreptului la despăgubiri a persoanelor în cauză) în scopul de a remedia „deficiența structurală”, rezultând dintr-o „disfuncționalitate a legislației poloneze și a practicii administrative”, constatată în domeniul dreptului de proprietate. Judecătorul european își depășește astfel, în mod incontestabil, competența de a pronunța hotărâri declaratorii⁶.

5.3. Supravegherea executării hotărârilor

Convenția încredințează Comitetului de miniștri al Consiliului Europei sarcina de a supraveghea executarea hotărârilor Curții. În conformitate cu regulile pe care Comitetul le-a adoptat în februarie 1976 pentru aplicarea articolului 46, §2(fostul art. 54), procedura normală de control se derulează în două etape. În primul rând, Comitetul de miniștri „invită” statul să îl informeze cu privire la măsurile luate în urma pronunțării hotărârii; dacă statul nu răspunde acestei invitații, Comitetul reînscrisie cauza, din șase în șase luni, pe ordinea de zi. În al doilea rând, Comitetul, printr-o decizie care îmbracă forma unei rezoluții finale, „constată”, pe baza informațiilor furnizate de statul în cauză, că și-a îndeplinit funcțiile pe care i le conferă art. 46, §2.

Nu este deloc surprinzător faptul că organul politic interguvernamental al Consiliului Europei și-a limitat timp îndelungat misiunea de supraveghere la simplul rol de a înregistra informațiile furnizate de state, interzicându-le să aprecieze dacă măsurile individuale(cel mai adesea cu caracter de despăgubire) sau generale luate de acestea în urma pronunțării hotărârii Curții remediază efectiv violarea. Inaugurând în anul 1988 practica rezoluțiilor interimare, prin intermediul cărora declară că și-a îndeplinit „provizoriu” funcțiile și decide să reia examinarea cauzei la o dată ulterioară, stabilită de el, Comitetul de Miniștri abandonează acest control pur formal și își recunoaște puterea de a verifica dacă statul în cauză a luat realmente măsuri menite să repare violarea constatată.

Dezvoltând o practică progresistă, Comitetul de miniștri controlează executarea hotărârilor referitoare la acordarea satisfacției echitabile și adoptarea măsurilor reparatorii individuale, dar se implică și în controlul măsurilor de executare generale.

Pentru prima categorie de măsuri, Comitetul de miniștri a adoptat, în 1996, prima rezoluție interimară, prin care „invită insistent” statul să plătească, în cel mai scurt termen, suma fixată de către Curte în baza satisfacției echitabile(Rez. DH(96) 251, rafinările grecești Stran și Stratis Andreadis contra Grecia).

În ceea ce privește controlul executării măsurilor individuale, Comitetul de miniștri interpretează din perspectiva teleologică articolul 46,§2, fapt care îl determină să statueze asupra modalităților de executare a hotărârii.

În sfârșit, Comitetul de miniștri nu ezită în prezent, în cadrul rezoluțiilor interimare, să reia examinarea unei cauze(sau a mai multor cauze similare) din perspectiva măsurilor cu caracter general pe care le implică hotărârea –sau hotărârile Curții, pentru a controla de pildă, îndeplinirea unei reforme legislative.

⁶ Fr. Sudre, op. cit., p.479.

Problema controlului Curții europene asupra executării hotărârilor sale este reînnoită de Protocolul 14, care instituie un recurs în carență(art. 46,§4).

Protocolul 14 consolidează competențele Comitetului de miniștri în caz de dificultăți referitoare la executarea hotărârilor și atribuie și Curții sarcina de a supraveghea executarea hotărârilor. În afara faptului că poate sesiza Curtea cu privire la o dificultate de interpretare a unei hotărâri căreia îi supraveghează executarea, Comitetul de miniștri poate, cu votul unei majorități de două treimi, în cazul în care un stat parte refuză să se conformeze unei hotărâri prin care Curtea l-a condamnat, după ce îl somează să sesizeze Curtea referitor la această încălcare a prevederilor art. 46, §1al Convenției(noul art. 46, §4). Curții i se recunoaște astfel, formal, competența de a controla executarea hotărârilor, pe baza sesizării Comitetului de miniștri. În cazul în care Curtea constată o violare a acestei dispoziții, ea trimite cauza Comitetului de miniștri pentru ca acesta să examineze măsurile care se impun. De observat, că spre deosebire de Curtea de Justiție a Comunităților Europene, în cadrul recursului în carență, Curtea nu are puterea de a impune restricții satului în culpă. În absența violării, ea trimite cauza Comitetului de miniștri, pentru ca acesta să încheie examinarea ei.

5.4. Autoritatea hotărârilor C.E.D.O.

Deși judecătorii de la Strasbourg, spre deosebire de cei de la Bruxelles, nu au dezvoltat nici un fel de doctrină cu privire la aplicabilitatea directă sau primordialitatea dreptului european al drepturilor omului, analiza rezoluțiilor Comitetului de miniștri demonstrează că autoritățile naționale se străduiesc să se conformeze jurisprudenței Curții europene. Acest fapt duce la creditarea doctrinei conform căreia hotărârile Curții ar fi înzestrate cu “autoritate de lucru interpretat”, “autoritatea propriejurisprudenței Curții în măsura în care aceasta interpretează dispozițiile Convenției”⁷.

Această autoritate are are un fundament convențional: Convenția atribuie Curții, prin articolul 32, sarcina specifică de a asigura interpretarea Convenției. Eficacitatea dreptului european al drepturilor omului, datorată caracteristicilor acestuia(caracter obiectiv, nereziprocity, garantare colectivă), nu ar putea varia în funcție de calificările juridice proprii sistemelor de drept naționale. Curtea afirmă vocația jurisprudenței sale de a fi un instrument de armonizare a regimurilor juridice naționale ale drepturilor omului, centrat pe standardul minim pe care îl reprezintă Convenția.

Dinamismul interpretativ al judecătorului european a favorizat o jurisprudență sincronizată cu evoluția societății și apropiată de preocupările contemporane ale europenilor. Mai mult, metodele de interpretare a Convenției utilizate de Curte – noțiuni autonome, obligații pozitive – vizează “europenizarea”jurisprudenței acesteia și, implicit, sporirea autorității și coerenței.

Autoritatea de lucru interpretat se poate, de asemenea, prevala de faptul că, bazându-se pe analogia cauzelor, Curtea a extins sfera efectului direct al hotărârilor sale, atât față de judecătorul național al unui stat vizat de o hotărâre anterioară, cât și față de judecătorul unui stat terț, depășind autoritatea relativă de lucru judecat.

Recunoașterea de către state a dreptului la recurs individual are un efect incitativ, amplificat de importanța opiniei publice în democrațiile pluraliste, foarte mediatizate în marea lor majoritate. O hotărâre de condamnare a unui stat membru, pronunțată de Curtea europeană. Poate declanșa în acel stat, ca și în statele vecine, dacă situația este comparabilă, numeroase cereri similare celei care a stat la originea condamnării⁸. Această perspectivă încurajează autoritățile naționale să respecte jurisprudența Curții. Rezultă pentru judecătorii naționali un veritabil “imperativ de disciplină jurisdicțională”, cu atât mai mult cu cât nu există o procedură de recurs prejudiciar în interpretare în fața Curții de la Strasbourg, de tipul celei instituite de articolul 177 al Tratatului C.E.E.

6. Compatibilizarea dreptului intern cu dreptul european jurisprudențial al drepturilor omului.

Hotărârile Curții europene au ca rezultat și o adaptare a jurisprudențelor naționale. Acest rezultat se observă mai ales în cazul organelor jurisdicționale, sub forma unor noi practici judiciare

⁷ J.Velu, R. Ergec, *La Convention européenne des droits de l' homme*, Bruylant, 1990, nr. 1237, apud Fr. Sudre, *op. cit.*, p.483.

⁸ Fr. Sudre, *op. cit.*, p.484.

ori a unui reviriment al jurisprudenței instanței supreme, sau prin anularea de către aceasta din urmă a unei decizii judecătorești interne cu privire la care o hotărâre a Curții europene constată că violează Convenția. Același rezultat este valabil și în cazul jurisdicțiilor constituționale : Curtea Constituțională austriacă și-a modificat, în urma pronunțării hotărârii din cazul Ringeisen (16 iulie 1971), jurisprudența în ceea ce privește interpretarea cuvintelor “ drepturi și obligații cu caracter civil” .

Pe de altă parte, jurisdicțiile naționale(ca și legiuitorii naționali) pot lua în seamă în mod spontan deciziile Curții.

7. Concluzii

Convenția Europeană a Drepturilor Omului este, în același timp, atât un tratat internațional, cât și expresia unei tradiții constituționale a statelor membre, ce reprezintă cadrul esențial european al protecției unor drepturi fundamentale ale omului.

Demersul instanței europene care transpune în practică dezideratele Convenției ar fi unul gratuit, dacă statele condamnate nu s-ar supune autorității deciziilor Curții, încălcându-și astfel obligația asumată prin aderarea la Convenție, aceea de a se conforma la deciziile pronunțate de Curte în litigiile la care ele sunt părți.

Curtea lasă la latitudinea statelor alegerea mijloacelor la care vor recurge pentru a pune capăt violării constatate și pentru a îndepărta consecințele acesteia, conformarea efectivă derivând, în lipsa forței executorii a deciziilor, din “loialitatea convențională”contrasă din comandamentul inserat în art. 1 al Convenției.

Parafrazând dispozițiile cuprinse în art. 34 și respectiv 38 §1.a din convenție se poate afirma că statul pârât este obligat nu numai să se abțină de la a stânjeni în vreun fel exercitarea eficace a dreptului de sesizare a instanței europene, să furnizeze toate facilitățile pentru stabilirea faptelor, ci și să coopereze mai departe pentru asigurarea eficacității soluției adoptate de instanța europeană.

Bibliografie

1. Fr. Sudre, *Drept european și internațional al drepturilor omului*, Ed.Polirom, Iași, 2006, 2. 2. A.Gentimir, *Considerații referitoare la interpretarea autonomă a Convenției Europene a Drepturilor omului*, în *Dreptul*, nr. 10/2004;
3. C. Bârsan, *Uniunea Europeană și Convenția Europeană a Drepturilor Omului : unitate sau dualitate în protecția europeană a drepturilor omului ?*, în *Revista Română de Drept Comunitar*, nr. 1/2003;
4. Hotărârea din 8 aprilie 2004, cauza Tahsin Acar contra Turcia, tradusă și comentată de C.L.Popescu, în *Pandectele Române*, nr. 3/2004;
5. Hotărârea din 8 aprilie 2004, Cauza Assanidze contra Georgia, tradusă și comentată de C.L.Popescu, în *Pandectele Române*, nr.4/2004.